

Διοικητική κράτηση το 2022: Εκθετική αύξηση αποφάσεων, χωρίς πρόσβαση σε ένδικα βοηθήματα και νομική συνδρομή

Κύρια στοιχεία

Απελάσεις & επιστροφές

- ❖ Η Ελληνική Αστυνομία εξέδωσε 30.631 αποφάσεις κράτησης, εκ των οποίων 16.977 σε διαδικασίες επιστροφής (N 3907/2011), 7.081 σε διαδικασίες απέλασης (N 3386/2005) και 6.573 στη διαδικασία ασύλου (N 4939/2022).
- ❖ Η κράτηση επιβλήθηκε στο 99,7% των συνολικά 7.103 αποφάσεων απέλασης, σε αντίθεση με ποσοστό 64,5% εκ των 26.338 αποφάσεων επιστροφής.

Έλεγχος των αποφάσεων απέλασης & επιστροφής

- ❖ Μόνο 450 αποφάσεις, ήτοι το 1,3% του συνόλου των αποφάσεων απέλασης και επιστροφής προσβλήθηκαν με ενδικοφανή προσφυγή στην Ελληνική Αστυνομία.
- ❖ Έγιναν δεκτές μόνο 12 από 450 προσφυγές στην Ελληνική Αστυνομία, ήτοι 2,7%.
- ❖ Ούτε το 2022 παρασχέθηκε δωρεάν νομική συνδρομή στην κράτηση ή σε διαδικασίες επιστροφής.

Δικαστικός έλεγχος της κράτησης

- ❖ Κατατέθηκαν 5.011 αντιρρήσεις κατά της κράτησης στα διοικητικά πρωτοδικεία, η πλειοψηφία των οποίων στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών (2.827).
- ❖ Έγινε δεκτό το 40% των αντιρρήσεων στα διοικητικά πρωτοδικεία. Ωστόσο, στο πλαίσιο του αυτεπάγγελτου ελέγχου της κράτησης από τα ίδια δικαστήρια βάσει των ίδιων διατάξεων, μόνο στο 0,3% των περιπτώσεων διατάχθηκε άρση της κράτησης.

Συνθήκες κράτησης

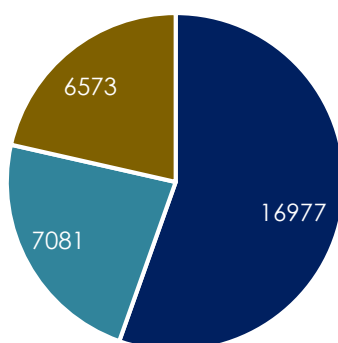
- ❖ Στα τέλη του έτους κρατούνταν 2.813 άτομα, εκ των οποίων 316 σε αστυνομικά τμήματα.
- ❖ Το συνολικό προσωπικό της ΑΕΜΥ στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. ανά την επικράτεια βρισκόταν στα 37 άτομα, συμπεριλαμβανομένων διερμηνέων και διοικητικών υπαλλήλων.

Στο παρόν σημείωμα, η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) αναλύει τα στατιστικά στοιχεία της διοικητικής κράτησης στις διαδικασίες ασύλου, απελάσεων και επιστροφών το 2022, όπως διατέθηκαν τον Μάρτιο του 2023 μέσω του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Συνεχίζεται η συστηματική επιβολή της κράτησης

Κατά τη διάρκεια του 2022, εκδόθηκαν από την Ελληνική Αστυνομία 30.631 αποφάσεις κράτησης. Ο αριθμός αυτός συνιστά αύξηση 46% σε σχέση με τις 21.044 αποφάσεις κράτησης που εκδόθηκαν το 2021.

Αποφάσεις κράτησης: 2022

■ Επιστροφή (N 3907/2011) ■ Απέλαση (N 3386/2005) ■ Άσυλο (N 4939/2022)

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 13 Μαρτίου 2023

Συγκεκριμένα, αυξήθηκε κατά 8% ο αριθμός των αποφάσεων κράτησης στις διαδικασίες επιστροφής και κατά 55% στις απελάσεις, ενώ εκτοξεύθηκε ο αριθμός των αποφάσεων κράτησης στη διαδικασία ασύλου με αύξηση 697%.

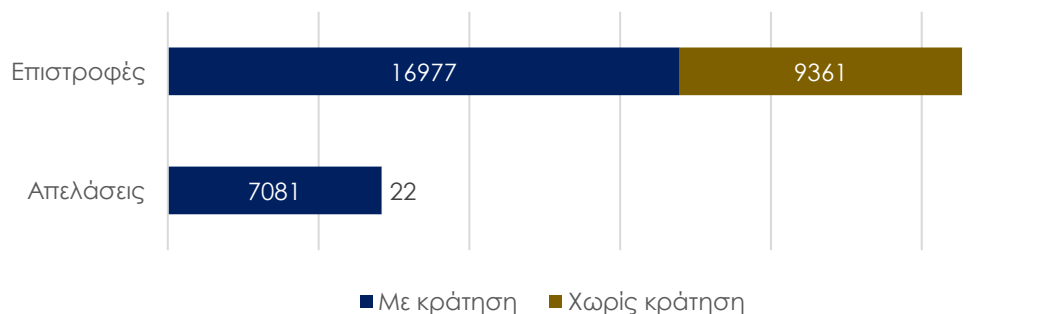
Η Ελληνική Αστυνομία εξέδωσε συνολικά 33.441 αποφάσεις απομάκρυνσης από την ελληνική επικράτεια, εκ των οποίων 26.338 αποφάσεις επιστροφής σύμφωνα με τον Ν 3907/2011 και 7.103 αποφάσεις απέλασης στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου σύμφωνα με τον Ν 3386/2005, κατά παρέκκλιση των διατάξεων της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ περί επιστροφών.

Η Αστυνομία εξηγεί ότι το σύνολο των νεοεισερχομένων υπάγονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, μετά το πέρας των οποίων όσοι δεν εμπίπτουν στη διαδικασία ασύλου «παραπέμπονται στην αρμόδια αστυνομική Αρχή για την υπαγωγή τους σε διαδικασίες απέλασης, επιστροφής ή επανεισδοχής». Ωστόσο, η εν λόγω τοποθέτηση αμφισβητείται από τα στοιχεία του ίδιου Υπουργείου, κατά τα οποία εκδόθηκαν 7.103 αποφάσεις απέλασης το 2022, μολονότι, κατά παραδοχή της ίδιας αρχής, «το σύνολο -σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου».¹

Επιβεβαιώνεται, δε, από τα επίσημα στοιχεία ότι η προαναχωρησιακή κράτηση εξακολουθεί να επιβάλλεται συστηματικά και όχι κατ'εξάιρεση στις διαδικασίες απομάκρυνσης από το ελληνικό έδαφος. Αποτελεί, δε, σχεδόν αυτόματο αποτέλεσμα της έκδοσης απόφασης απέλασης σύμφωνα με τον Ν 3386/2005, κατά παρέκκλιση των εγγυήσεων της Οδηγίας επιστροφών, εφόσον το 99,7% των αποφάσεων απέλασης συνοδεύονταν από κράτηση, ενώ στις διαδικασίες επιστροφών του Ν 3907/2011 το αντίστοιχο ποσοστό κυμάνθηκε στο 64,5%:

¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3LiIM02>.

Επιβολή κράτησης σε διαδικασίες επιστροφής & απέλασης: 2022

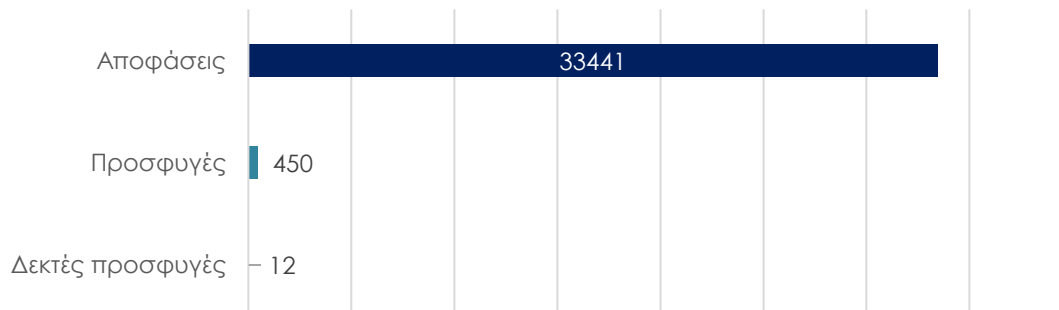
Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 13 Μαρτίου 2023

Έλλειψη πρόσβασης σε ένδικα βοηθήματα

Ενδικοφανής προσφυγή κατά της απέλασης ή επιστροφής

Κατά των αποφάσεων απέλασης ή επιστροφής, η ελληνική νομοθεσία προβλέπει η δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής στην Ελληνική Αστυνομία εντός στενής προθεσμίας πέντε ημερών.

Έλεγχος αποφάσεων απέλασης & επιστροφής: 2022

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 13 Μαρτίου 2023

Ενδεικτικά της συστημικής έλλειψης πρόσβασης στο ένδικο βοήθημα είναι στα στατιστικά στοιχεία των ενδικοφανών προσφυγών. Καθ' όλη τη διάρκεια του περασμένου έτους, εκδόθηκαν συνολικά 33.441 αποφάσεις απέλασης ή επιστροφής, ωστόσο ασκήθηκε ενδικοφανής προσφυγή μόνο σε 450 περιπτώσεις. Επομένως, προσβλήθηκε μέσω του ένδικου βοηθήματος μόνο το 1,3% των αποφάσεων που διατάσσουν αναγκαστική απομάκρυνση από την ελληνική επικράτεια.

Σημαντικό μέτρο σύγκρισης αποτελεί η διαδικασία ασύλου, στην οποία εκδίδεται απόφαση επιστροφής ή απέλασης από την Υπηρεσία Ασύλου ταυτόχρονα με την απόρριψη της αίτησης διεθνούς προστασίας.² Το 2022, εκδόθηκαν 11.643 απορριπτικές αποφάσεις ουσίας και 8.962 αποφάσεις απαραδέκτου από την Υπηρεσία Ασύλου, ενώ

² Άρθρο 87, παρ. 8 Ν 4939/2022.

κατατέθηκαν συνολικά 16.830 προσφυγές κατά αποφάσεων της Υπηρεσίας στην Αρχή Προσφυγών.³

Σοβαρό πρόσκομμα στην πρόσβαση των υπό απέλαση ή επιστροφή προσώπων αποτελεί η πλήρης έλλειψη δωρεάν νομικής συνδρομής από το κράτος, κατά παράβαση των υποχρεώσεων της χώρας.⁴ Παρά την πάροδο διαστήματος άνω του έτους από τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για λήψη μέτρων με στόχο την «πραγματική πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή»,⁵ ουδεμία εξέλιξη έχει σημειωθεί στον τομέα της δωρεάν νομικής συνδρομής, εφόσον, σύμφωνα με τη Διοίκηση, «το εν λόγω ζήτημα εξετάζεται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου μας και του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας».⁶

Παραμένουν, δε, σοβαρές ανησυχίες ως προς την αποτελεσματικότητα της ενδικοφανούς προσφυγής στην Ελληνική Αστυνομία ως μέσου πραγματικού ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων απέλασης ή κράτησης. Σε υποθέσεις που υποστηρίζει RSA, οι αποφάσεις της Ελληνικής Αστυνομίας επί ενδικοφανών προσφυγών φαίνεται να έχουν πανομοιότυπο περιεχόμενο και να στερούνται ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας επί των αιτιάσεων των προσφευγόντων, περιοριζόμενες στη – συχνά εσφαλμένη – διαπίστωση ότι ο «αλλοδαπός στερείται νομιμοποιητικών εγγράφων παραμονής και η απόφαση επιστροφής εκδόθηκε, χωρίς προθεσμία προς αναχώρηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21, 22, 23 του Ν. 3907/11» ακόμη και σε περιπτώσεις αιτούντων άσυλο που απολαμβάνουν δικαίωμα παραμονής στην Ελλάδα.⁷

Οι ως άνω επιφυλάξεις ενισχύονται από τα ανωτέρω στοιχεία της Διοίκησης, σύμφωνα με τα οποία απορρίφθηκαν 438 ενδικοφανείς προσφυγές και έγιναν δεκτές μόνο 12 το 2022. Έγινε δηλαδή δεκτό μόνο το 2,7% των ενδικοφανών προσφυγών που κατατέθηκαν στην Ελληνική Αστυνομία.

Δικαστικός έλεγχος της κράτησης

Το 2022 κατατέθηκαν 5.011 αντιρρήσεις κατά της κράτησης, δηλαδή προσβλήθηκαν λιγότερες από μία στις πέντε αποφάσεις κράτησης. Τα ανωτέρω αναφερθέντα προσκόμματα στην πρόσβαση στα ένδικα βοηθήματα και η πλήρης μη συμμόρφωση της χώρας με την υποχρέωση παροχής δωρεάν νομικής συνδρομής επηρεάζουν την αποτελεσματική πρόσβαση και σε αυτό το ένδικο βοήθημα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των αντιρρήσεων κατά της κράτησης κατατέθηκαν στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών (2.827). Σημαντικός αριθμός κατατέθηκε και στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Κορίνθου (940), Πειραιά (298), Θεσσαλονίκης (240) και Καβάλας

³ RSA, *Η διαδικασία ασύλου σε αριθμούς το 2022: Ανάλυση των κυριότερων εξελίξεων στην προστασία των προσφύγων*, Μάρτιος 2023, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3Zm4AKH>.

⁴ Άρθρο 28, παρ. 4 Ν 3907/2011.

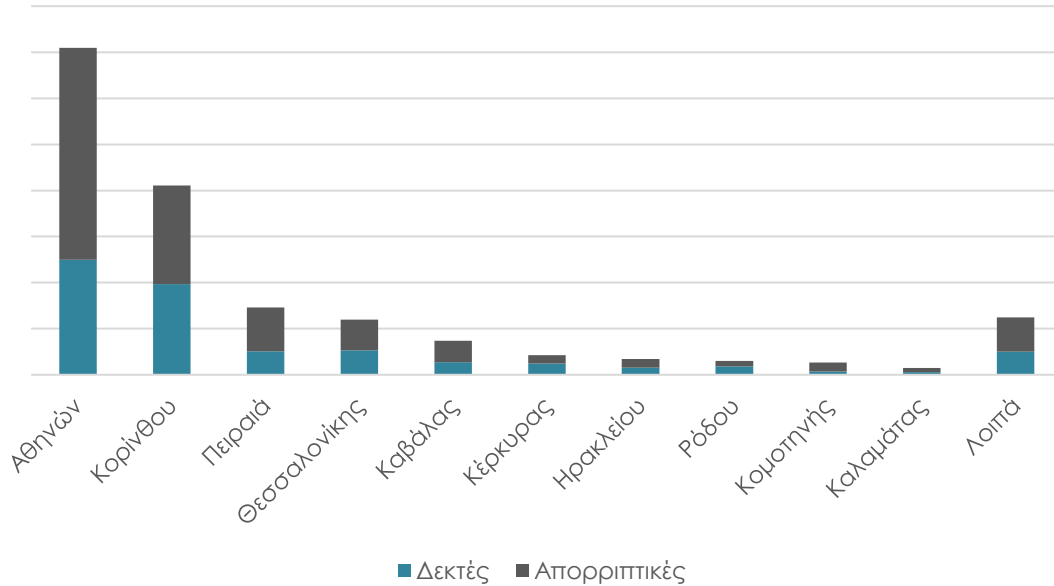
⁵ Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διατυπώνεται σύσταση για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν από την Ελλάδα στον τομέα της επιστροφής, 13662/21, 10 Νοεμβρίου 2021, σκ. 1-2, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3EfkQ7c>. βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση P-5159/2021, 19 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/37OfYKp>

⁶ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/26334-γ', 13 Μαρτίου 2023, 3.

⁷ Άρθρο 73, παρ. 1 Ν 4939/2022.

(157). Το 40% των αντιρρήσεων κατά της κράτησης που εξετάστηκαν στην ουσία τους ενώπιον των διοικητικών πρωτοδικείων το 2022 έγιναν δεκτές:

Αποφάσεις επί αντιρρήσεων ανά διοικητικό πρωτοδικείο: 2022

Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 23 Μαρτίου 2023

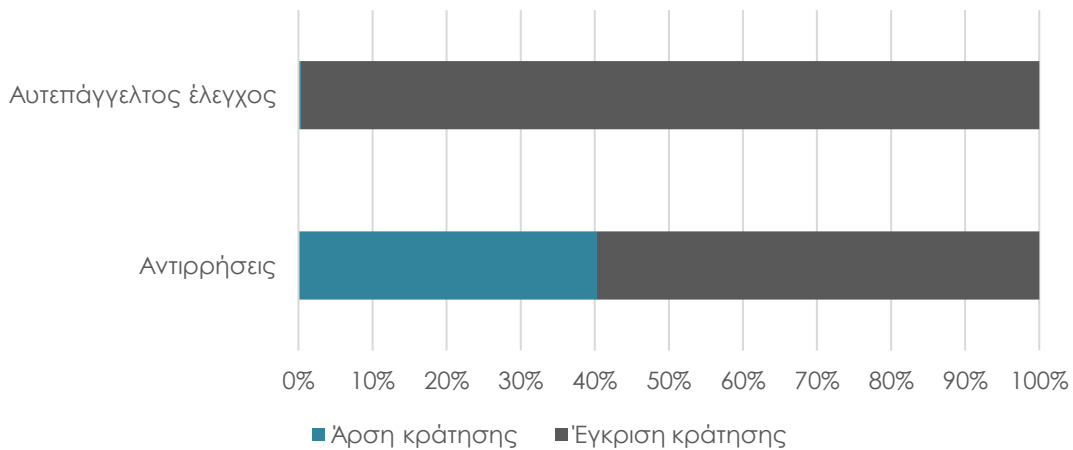
Και το 2022 παρατηρούνται σφοδρότατες αντιθέσεις μεταξύ του δικαστικού ελέγχου της κράτησης στις αντιρρήσεις και του αυτεπάγγελτου ελέγχου των αποφάσεων παράτασης της κράτησης βάσει του Κώδικα Ασύλου και του Ν 3907/2011, καίτοι αφορούν ακριβώς τις ίδιες διατάξεις.

Αυτεπάγγελτος έλεγχος της κράτησης: 2022					
	Άσυλο (N 4939/2022)		Επιστροφές (N 3907/2011)		Ποσοστό άρσης
	Άρση	Έγκριση	Άρση	Έγκριση	
Αθηνών	1	234	6	493	0,9%
Κορίνθου	5	4.064	0	0	0,1%
Καβάλας	4	913	0	116	0,4%
Πειραιά	1	98	1	113	0,9%
Ρόδου	0	20	1	52	1,4%
Λοιπά	0	499	2	62	0,4%
Σύνολο	11	5.828	10	836	0,3%

Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 23 Μαρτίου 2023

Από τα ως άνω στοιχεία συνάγονται καταφανείς διαφορές στη λειτουργία των προβλεπόμενων στο νόμο μηχανισμών δικαστικού ελέγχου της κράτησης. Τα διοικητικά δικαστήρια έκριναν παράνομο το 40% των αποφάσεων κράτησης επί των οποίων ασκήθηκαν αντιρρήσεις, ωστόσο έκριναν μόνο το 0,3% των αυτεπαγγέλτως ελεγχόμενων αποφάσεων ως μη νόμιμες.

Ποσοστό άρσης κράτησης κατόπιν δικαστικού ελέγχου: 2022

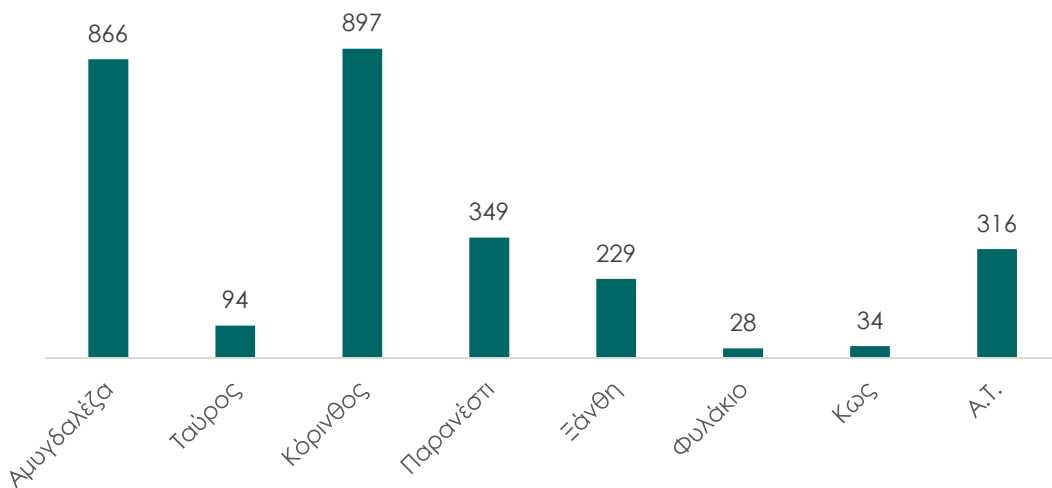
Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 23 Μαρτίου 2023

Καταδεικνύεται και πάλι από τα διαθέσιμα στοιχεία η επιτακτική ανάγκη της διασφάλισης κατάλληλης δωρεάν νομικής συνδρομής, για την επίτευξη ενός δίκαιου και αποτελεσματικού ελέγχου της κράτησης.

Συνθήκες κράτησης

Στα τέλη του 2022, τελούσαν υπό διοικητική κράτηση 2.813 άτομα, κατά 20% περισσότερα σε σχέση με 2.335 άτομα στα τέλη του 2021. Εξ αυτών, 2.497 κρατούνταν σε προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) και 316 σε αστυνομικά τμήματα ανά την επικράτεια:

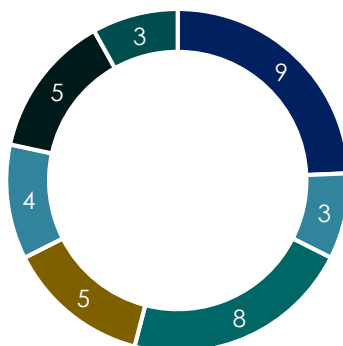
Διοικητικά κρατούμενοι: 31 Δεκ 2022

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 13 Μαρτίου 2023

Συνεχίζονται οι σοβαρές ελλείψεις στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και υποστήριξη των κρατούμενων στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, το συνολικό προσωπικό της Ανώνυμης Εταιρίας Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ) που δραστηριοποιείται στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. βρίσκεται στα 37 άτομα, στα οποία συγκαταλέγονται διοικητικοί υπάλληλοι και διερμηνείς:

Συνολικό προσωπικό ΑΕΜΥ στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.

■ Αμυγδαλέζα ■ Ταύρος ■ Κόρινθος ■ Παρανέστι ■ Ξάνθη ■ Φυλάκιο ■ Κως

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 13 Μαρτίου 2023

Δεν παρασχέθηκαν λεπτομέρειες από το Υπουργείο ανά κατηγορία υγειονομικού και διοικητικού προσωπικού στον κοινοβουλευτικό έλεγχο.